

ALLIANCE NUMISMATIQUE EUROPÉENNE

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

PUBLICATION MENSUELLE

FONDATEURS — STICHTERS

RENÉ DE MARTELAERE

ANTOINE VANDEN BRANDE

314, avenue Gitschotel, BORGERHOUT-ANVERS (Belgique) Tél. 39.17.51

Février 1957

— 2 —

Februari 1957

En monnaies et médailles...

L'HISTOIRE DU PROTESTANTISME

A L'HOTEL DES MONNAIES DE PARIS

Dans le cadre de la « Campagne internationale des musées » a eu lieu 11, quai Conti, à l'Hôtel des Monnaies, une exposition « Médailles des Anciens Pays-Bas » et « Contribution numismatique à l'Histoire du Protestantisme ».

Cette exposition, due à l'initiative de M. Yves Malecot, directeur de la Monnaie, a été réalisée par M. Lapassade, conservateur du Musée monétaire, avec de nombreux concours, dont le Cabinet royal des Médailles de La Haye, le Cabinet de la Bibliothèque royale de Belgique, le Cabinet des Médailles de la Bibliothèque nationale, la Société d'Histoire du Protestantisme français, etc.

Cette exposition dura jusqu'au 20 décembre 1956.

Pour la première partie « Pays-Bas », l'on part de l'influence de la Renaissance italienne dans l'Europe occidentale. Au cours de la révolte des Pays-Bas contre les Espagnols, et sous l'influence des jetons populaires souvent satiriques, surgissent les Médailles triomphales au genre combatif où les artistes ne sont plus les peintres ou les sculpteurs, mais les tailleurs de coins des ateliers monétaires. La satire y joue un rôle important. Souvent, on accentue le parallélisme entre les luttes du peuple juif, racontées dans l'Ancien Testament, et les combats contemporains : l'on peut y sentir le renouveau biblique de l'époque. Suivent les médailles XVIIe et XVIIIe siècles où les médailleurs cherchent leur inspiration dans la médaille française : la glorification recherchée et présomptueuse est souvent inspirée de la mythologie. C'est l'apogée de l'Histoire métallique de Louis XIV. Les médailles-plaquettes et les médailles gravées, de facture très hollandaise, sont des chefs-d'œuvre issus du métier d'orfèvre. Y sont souvent traités : les mariages, les deuils et autres événements familiaux des grandes familles de l'époque. Suivent : jetons, méreaux des corps de métier, rappelant l'activité des corporations, les monnaies obsidionales rappelant les villes assiégées et la guerre de Quatre-vingts ans.

Toute cette période influencée par l'Humanisme et la Réforme, tout particulièrement dans les Pays-Bas, nous mène très naturellement à la seconde partie de cette exposition.

Dans le catalogue, une excellente préface due à M. le Doyen Philippe de Félice, conservateur de la Bibliothèque et du Musée de la Société d'Histoire du Protestantisme français, nous place dans le vif du sujet. Elle est suivie d'un résumé chronologique.

Partant des Humanistes et de la naissance de la nouvelle Doctrine, plus de 120 pièces ou documents sont exposés dont les détails nous sont

donnés dans un important catalogue très soigné. En plus des médailles, méreaux de communion, bibles rares, l'on peut y voir l'Edit de Nantes du roi Henri IV d'avril 1598, ainsi que l'Edit de Fontainebleau du roi Louis XIV, portant révocation de l'Edit de Nantes, d'octobre 1685. Ces pièces ont été prêtées par les Archives nationales. Les protestants qui ignorent le Musée du Protestantisme, 54, rue des Saints-Pères, à Paris, peuvent y admirer certains de ses trésors.

Les numismates ne seront pas seuls à voir cette exposition, mais tous ceux qui s'intéressent à l'Histoire, tout particulièrement à l'Histoire de la Réforme et du Protestantisme français. L'histoire vraie, qu'on déniche soi-même, comme un éclaircur sur la piste déniche les oiseaux — du regard et sans les meurtrir — peut surgir d'une exploration, d'un livre ouvert à la bonne page, d'une visite de musée, d'une conversation adroitement sollicitée, d'un regard jeté intelligemment là où les autres ne voient rien que les rides banales des siècles. Quand le protestantisme comprendra-t-il tout à fait qu'il enfouit comme un avare, comme l'infidèle de la parabole, le trésor de son passé, exploitable cependant en vue de l'avenir ?

R. STUCKER.

HUNGARIAN LOCAL CURRENCIES ISSUED BY MUNICIPALITIES, TOWNS AND BANK ESTABLISHMENTS

1850-1950

By DR. MIHALY KUPA, Budapest, Hungary.

(suite)

XIV. HODMEZŐVASARHELY.

Hódmezővásárhelyi Takarékpénztár pénztárjegye / Treasury warrant of Savings-Bank of Hódmezővásárhely /

1919. március 31.

80) 100 Korona, white,

XV. HUSZÁR.

Huszt városi koronaváros nagyközség pénztárjegye (Treasury warrant of City and Royal Free-town Huszt).

1919. augusztus 1.

80) 1 Korona,

81) 2 »

82) 5 » blue,

Huszt városi Általános Takarékpénztár részv. társaság pénztárjegye (Treasury warrant of General Savings-Bank of Huszt).

1919. július 30.

83) 1 Korona,

84) 2 »

XVI. JÁSZSZENTLÁSZLÓ.

Jászszentlászló község (Village Jászszentlászló) : Without date (1918).

85) 2 Korona,

XVII. KAPOSVÁR.

Kaposvári pénztárintézetek pénztári utalványa (Treasury warrant of Bank Establishments of Kaposvár).

Without date (1945).

86) 10 Pengő, green,

87) 50 » lilac,

88) 100 » rose,

XVIII. KAROLYVÁROS

(Karlovac).

Slob. i kr. Grad Karlovac (Royal Free-town Károlyváros)

15. Studenja (November) 1919.

89) 10 filira,

90) 20 »

XIX. KECSKEMET

Kecskemét város pénztalványa (Note of country-town Kecskemét)

1919. június 5.

91) 2 Korona, red,

XX. KÜKÜLLO-DOMBO.

Küküllő-Dombó község utalványa (Note of Village Küküllő-Dombó)

Without date (1916).

92) 50 fillér, rose,

93) 1 Korona, light blue,

XXI. LEIBICZ.

Leibicz r.t. város polgármesterének utalványa (Bill of Burgo. master of Country-town Leibicz).

1917. június 15.

94) 1 fillér, green-black,

95) 2 » blue,

96) 10 » grayish blue,

97) 20 » lilac,

98) 1 Korona, green,

99) 2 » purple,

XXII. MEZOKOVESD.

1860. octob. 12.

100) 25 krajczár, pink,

XXIII. MISKOLC

a) Miskolc városa pénztári utalványa (Treasury warrant of country : town Miskolc).

Octob. 12. 1860.

101) 10 uj krajczár, pink,

102) 25 » » white,

b) Miskolcz thj. város utalványa (Note of Municipal-town Miskolcz).

Without date (1916).

103) 20 fillér,

104) 50 »

105) 1 Korona,

106) 2 »

c) Miskolcz thj. város tanácsa utalványjegye (Note of council of Municipal-town Miskolcz).

1919. május 14.

107) 1 Korona, green,

108) 2 » yellow,

109) 10 » blue,

110) 20 » lilac,

XXIV. MOHÁCS.

Mohács megyeci város (Country-town Mohács). 1945. március 1

111) 10 Pengő, brown,

112) 50 » green,

XXV. MOSONVÁRMEGYE

Mosonvármegye direktoriuma utalványa (Bill of communist magistracy of Country Moson).

1919. május 7.

113)	1	Korona, red,
114)	2	» blue,
115)	10	» black,
116)	20	» green,

XXVI. MUNKÁCS.

Munkács r.t. város pénzlárjegye (Treasury warrant of Country-town Munkács).

1919. június 24.

117)	1	Korona,
118)	2	»

XXVII. NAGYBANYA.

Banca Orasului Baia Mare (Bank of Town Nagybánya). Text Hungarian and Roumanian.

1920. május 2.

119)	50	Korona, white,
120)	100	» white,

XXVIII. NAGYKANIZSA.

Osztrák Magyar Bank Nagykanizsai Fiókja (Branch-establishment of the Austro Hungarian Bank in Nagykanizsa).

1919. július 20.

121)	5	Korona,
------	---	---------

XXIX. PÁPA.

Pápa város és járás pénztintézetének direktoriuma (Communist leadership of the Bankestablishments in town and district Pápa) « Csekk ».

1919. május 8.

122)	10	Korona, blue-red,
123)	20	» lilac-violet,
124)	50	» green-brown,

A Suivre.

MIHALY KUPA.

Appel aux membres.

Il y a quelques années, nous éditons, en fascicules séparés, le catalogue des "Billets belges de nécessité de la guerre 1914-1918" par le Dr. Arnold Keller.

Par suite d'une erreur postale, les 25 tirés à part des pages 45 à 48, réservés à l'auteur, se sont égarés. Or, malheureusement, notre Rédaction ne possède plus d'exemplaires des pages 45 à 48. Aussi adressons-nous un pressant appel aux membres qui pourraient se défaire de ces pages afin qu'ils les envoient au Docteur Arnold Keller, 64, Triftstrasse à Berlin-Wittenau (Allemagne). Un grand merci d'avance.

EEN MERKWAARDIGE TENTOONSTELLING TE PARIJS

In het Hotel des Monnaies te Parijs werd van 6 november tot 20 december 1956 een tentoonstelling gehouden van penningen der vroegere Nederlanden uit de XVIIe, XVIIe en XVIIIe eeuw.

Deze tentoonstelling was in vele opzichten merkwaardig. Zij was tot stand gekomen in het raam van de internationale campagne van de musea met de medewerking van de muntkabinetten uit Parijs, Den Haag en Brussel. Het huis Florange uit Parijs had er eveneens toe bijgedragen.

Alhoewel het vooropgestelde doel in de eerste plaats was de kunstwaarde van de tentoongestelde stukken tot hun recht te laten komen, toch liep tussen het verzameld materiaal op een zeer merkbare wijze de lijn door van de geschiedenis der vroegere Nederlanden in deze bewogen eeuwen.

Naar het toenmalig gebruik werden gedenkpenningen geslagen ter gelegenheid van al de voornaamste staatkundige en militaire gebeurtenissen. Iedere aangelegenheid in de vorstelijke huizen en zelfs tal van evenementen in de voornaamste leidende families werden door een gelegenheidspenning vereeuwigd. Ook de godsdiensttwisten krijgen in deze gedenkpenningen ruim hun aandeel, zowel van katholieke als van protestantse zijde. De bitterheid en de hardnekkigheid waarmee deze strijd gevoerd werd komen er zeer dikwijls op een scherpe manier tot uiting.

Het gaat hier natuurlijk niet op zelf maar een bondige opsomming te willen geven van al het tentoongestelde materiaal. Van de voornaamste en de mooiste penningen uit die tijd zijn talrijke exemplaren tentoongesteld. Enkele zeer schone gelegenheidsplaquetten en gravuren vullen op een passende manier de kollektie aan. Hetzelfde geldt voor de vele prachtige stempels waarmee de betrokken penningen geslagen werden. Zij geven een inslaand beeld van de grote vaardigheid en volmaaktheid door zoveel stempelsnijders van die periode in hun kunst bereikt.

De uitvoerige en mooie geïllustreerde kataloog vermeldt onder verwijzing naar de stukken, talrijke desbetreffende bijzonderheden. Verschillende beknopte maar zeer interessante nota's belichten de voornaamste gebeurtenissen welke hun invloed in dit domein hebben laten gelden.

Het voorwoord van de Heer Yves Malécot, de bestuurder van de Parijse muntadministratie; een bijdrage over « La médaille flamande » van de Heer Jean Babelon; konservator van het Penningkabinet te Parijs; een degelijk geschiedkundig bericht over « L'atelier monétaire de Bruxelles » van de Heer Fern. Baillion, Adjunkt-Konservator van het Penningkabinet te Brussel, alsmede de talrijke zeer objectief geschreven bijzonderheden over de reformatie in de Nederlanden door de Heer Professor Ph. De Felice, geven aan de kataloog een bijkomende en blijvende waarde.

V. CAMBIEN.

HET HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Naar aanleiding van het bericht opgenomen in de rubriek « QUESTIONS DES MEMBRES » (november 1956, blz. 96), ontvingen wij van de Heer Vandercammen een schrijven waaruit het volgende:

« Het lag immers niet in mijn bedoeling te vernemen of dergelijke » stukken bestaan. Ikzelf bezit uit de eerste periode van Filips II, twee » filipsdaalders geslagen te Brussel in 1576 (. 15 . B . 76 .) en een in 1577 (. 15 B 77 .) voortkomend uit een muntvondst.

» DE WITTE beschrijft enkel een daalder geslagen met een Antwerpse stempel, voorzien van een B gegraveerd in het veld. Hij kende blijkbaar geen stukken geslagen met een oorspronkelijke stempel, die dan ook een zekere zeldzaamheid uitmaken.
 » Daarom had ik gaarne vernomen in welke publikatie gebeurlijk op dit punt een aanvulling bij het werk van DE WITTE voorkomt.
 Wie kan hierover nadere inlichtingen bezorgen aan de Heer Vanderammen. Brielken, 21 te EVERGEM (België) ?

ALGEMENE VERGADERING 1957

De algemene vergadering voor het jaar 1957 zal gehouden worden te Gent op zondag, 7 april, om 11 uur. De bijeenkomst grijpt plaats in het lokaal van de afdeling Gent, Hotel Britannia, Sint Baafsplein.
 Aan de deelnemers zal de gelegenheid geboden worden bij een gezamenlijk middagmaal aan te zitten. Nadere inlichtingen hierover zullen in het volgende nummer verstrekt worden.

Wij hopen dat zeer vele leden deze belangrijke vergadering bijwonen zullen. Wij rekenen in de eerste plaats op een talrijke aanwezigheid van de afdelingen Brugge, Kortrijk, Brussel en Antwerpen. Reeds verleden jaar bleek zeer duidelijk het belang van zulke gelegenheden waarbij de leden van de verschillende afdelingen elkaar beter kunnen leren kennen.

Na de vergadering zal er ook een ruilzitting gehouden worden en wij verzoeken reeds nu de leden die hierbij aanwezig zullen zijn een inspanning te doen om hun ruilmateriaal in gereedheid te brengen.

HOUDT ZONDAG, 7 APRIL VRIJ VOOR DEZE VERGADERING !

BIJDRAGEN VOOR 1957

BELGIE : Beschermend lid : F 125,— ; Lid : F 75,— te storten op P.C.R. 55.43.31 van René de Martelaere, Gitschotellei, 314, BORGERHOUT.

NEDERLAND : Beschermend lid : f 11,— ; Lid : f 6,50 te storten op Postgiro 29.73.61 van J. Schulman ; Keizersgracht 448 te AMSTERDAM. met vermelding : Voor Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde - Lidgeld 1957.

ANDERE LANDEN : Beschermend lid : B.F 150,— ; Lid : B.F 85,— te storten per mandaat of check op naam van René de Martelaere, Gitschotellei 314, BORGERHOUT (België). In geen geval mag het mandaat of de check op naam van het Genootschap uitgeschreven worden.

Laat U inschrijven als beschermend lid.

*Steun aldus onze werking,
 zo dit nog niet gebeurde
 betaal vlug uw bijdrage,
 maak aldus ons werk minder zwaar.*

NIEUWS UIT DE AFDELINGEN

ANTWERPEN

Op 3 november 1956 werden de leden van de afdeling Antwerpen in de gelegenheid gesteld de gouden munten te bewonderen, die voortkomend van de belangrijke vondst van Herentals, op 10 november te koop werden gesteld aan de leden van het genootschap.

Op 1 december 1956 was de afdeling Antwerpen te gast bij de afdeling Brussel. Eerst greep er een gemeenschappelijke vergadering plaats in het gezellig lokaal van de hoofdstedelijke afdeling. Daarna werd er door heel het gezelschap een bezoek gebracht aan de tentoonstelling « Kunst in de munten », waar de groep rondgeleid werd door de Heer Baillion. Al wat er die welgevulde namiddag gebeurde liet op de aanwezigen een beste indruk. Zulke bijeenkomsten dienen nog ingericht te worden en de afdeling Brussel zij hier bedankt voor het genomen initiatief.

Op 8 december werd er enkel een gewone ruilbijeenkomst gehouden.

Op 12 januari 1957 werd het nieuwe jaar in gunstige omstandigheden ingezet. We hadden weerom het genoegen de Heer Baillion in ons midden te zien en aan het woord te horen..

Met veel kennis van zaken sprak hij over QUINTEN MATSIJS, de grote en veelzijdige Antwerpse kunstenaar. Na hem te hebben gesitueerd in zijn tijd, in zijn familie en in het gilde der Vlaamse schilders, sprak hij meer in het bijzonder over wat deze kunstenaar ons aan medailles nagelaten heeft.

Als gewoonlijk had de Heer Baillion er zeer bijzondere zorg voor gedragen zijn spreekbeurt met interessant materiaal te illustreren wat alles zeer in de smaak van de talrijke aanwezigen viel.

Met een drukke ruilbeurs werd de vergadering besloten.

BRUGGE

Op 25 november 1956 hield de afdeling Brugge haar derde vergadering van het winterseizoen 1956-1957.

Waren aanwezig : Mej. Puppynck en de heren Beernaert J., Callewaert R., Debuck L., Denys Ph., Koekelbergh M., Lambersy, Nuyttens M., Seynhaeve G., Taelman J., Vanhaecke Et., Vanhaecke J., Vandermeer J., Van Eeghem H., en Velle Adr.

De Heer Nuyttens had het woord. Hij was speciaal uit Izegem gekomen met een « Numismatisch Hors d'œuvre » waaraan hij ons lekker heeft laten meesmulen. Hij sprak over allerhande numismatische eigenaardigheden en nieuwsjes, sprong van de hak op de tak met leerrijke mededelingen om te sluiten met het volgende vers van een amsterdams dichter uit de XVIIe eeuw :

*Krachtig geld, wie kan u prijzen,
 Of genoegzaam eer bewijzen
 Nooit hangt men een rijken dies,
 Ieder heeft het geld te lief,
 Om het geld en om de schijven,
 Gaan de advokaten kijken,
 Om het geld moet men steeds zwijgen
 Om het geld moet men steeds neigen
 Om het geld is 't dat men vecht,
 Om het geld, men kromt en recht,*

*Om het geld die drukt de drukker,
Om het geld die plukt de plukker,
Om het geld smeed toch de smid,
Om het geld de spitter spil,
Om het geld de tapper tapt,
Om het geld de lapper lapt,
Geld, dat aangename geld,
Is hier meester van het veld,
Want het lieve geld dat stom is,
Maakt toch recht wat hulp'loos krom is.*

Na het verlouten van een numismatisch boek, geschonken door de heer Nuyttens en een gezellig onder-onsje besloot de vergadering.

Op 16 december 1956 hield de afdeling Brugge haar vierde vergadering van het winterseizoen 1956.

Waren aanwezig: de heren Callewaert R., Debuck L., Denys Ph., Dieperinck Alb., Lambersy, Seynhaeve G. Taelman J., Vandermeer J., Van Eeghem H., Vanhaecke J.

Deze vergadering werd gehouden in alle gezelligheid. Besprekingen werden gehouden nopens de viering van het vierjarig bestaan der afdeling Brugge.

Er werd een boek verloot dat in de hr. Taelman een gelukkige eigenaar vond.

De vergadering besloot in een gezellige atmosfeer.

GENT.

De vergadering van de afdeling Gent, op 16 december, werd bijgewoond door de HH. Boussauw, Deene, De Meyer, De Potter, Lippens, Mareen, Martiny, Haeck, Rouquaert, Van Bost en Van Houtte.

De Heer *J. Van Houtte* sprak over de *hedendaagse valsmunterij*. Hij deed opmerken dat de vervalsing van munten een nieuwe bloei kent wegens de uitgifte van tekenmunten met grote waarde. Gieten, slaan en de galvanoplastiek zijn de drie mogelijkheden door de vervalsers benut. Hierbij is vast te stellen dat de meeste vervalsingen gegoten worden. Het maken van de matrijs in gips vraagt veel handigheid. De samenstelling van de legering dient verzorgd. Nazicht van gewicht; legering, soortgelijk gewicht, kleur, hardheid, klank, plastisch uitzicht en het gietpunt zullen de vervalsingen verraden.

AN DIE DEUTSCHEN MITGLIEDER

Wir bitten unsere Mitglieder in Deutschland den Jahresbeitrag für 1957 in Höhe von DM. 7,— (Förderndes Mitglied: DM. 12,—) auf das Postscheckkonto Köln 60991 von Herrn Heinrich PILARTZ, Klingelpütz 16, Köln a/Rhein, zu überweisen.